

THE NEW YORK TIMES BESTSELERIS

KEN FOLLETT

ISTORINIO ROMANO
ŽEMĖS STULPAI
PRIEŠISTORĖ

VAKARĀS
:: IR ::
RYTĀS

BALTO

KEN FOLLETT

VAKARAS • IR • RYTAS

Romano „Žemės stulpai“ priešistorė

Iš anglų kalbos vertė
EUGENIJUS ALIŠANKA

BALTO
Vilnius, 2022

1

KETVIRTADIENIS, 997 M., BIRŽELIO 17 D.

Edgaras patyrė, kaip sunku būdrauti visą naktį, net jeigu tai pati svarbiausia naktis gyvenime.

Pasitiesęs kambaryje apsiaustą ant nendrių, jis gulėjo vilkėdamas ruda vilnone tunika iki kelių, ta vienintele, kurios nenusimesdavo per visą vasarą net naktimis. Žiemą susisupdavo į apsiaustą ir guldavosi arčiau ugnies. Bet šiandien šilta: iki Joninių likusi vos savaitė.

Edgaras gerai išmanė datas. Dauguma žmonių kreipdavosi į kunigus, kurie turėjo kalendorius. Edgardo vyresnysis brolis Ermanas sykį paklausė: „Iš kur žinai, kada bus Velykos?“, o jis atsakė: „Nes tai pirmas pilnatis sekmadienis po kovo dvidešimt pirmos, juk aki-vaizdu.“ Be reikalo pridūrė „akivaizdu“, nes už kandumą Ermanas trinktelėjo jam kumščiu į pilvą. Tai nutiko prieš daugelį metų, kai Edgaras dar buvo mažas. Dabar jis jau suaugęs. Trečią dieną po Joninių jam sukaks aštuoniolika. Broliai jo nebetranko.

Jis papurtė galvą. Padrikos mintys migdė. Kad nesijaustų patogiai ir neužmigtų, gulėjo pasidėjęs galvą ant kumščio.

Kaži kiek dar reikės laukti?

Suktelėjęs galvą apsidairė po ugnies apšviestus namus. Šie beveik niekuo nesiskyrė nuo visų kitų Kumo miestelyje: storų ažuolo lentų sienos, šiaudinis stogas ir plūktinė asla, dalis jos užklota nendrėmis, atgabentomis iš netoliese tekančios upės pakrančių. Jokių langų. Vienintelio kambario viduryje ugniakuras, apdéliotas akmenimis. Virš ugnies geležinis trikojis, ant kurio kabinami puodai, jo kojos metė voratinkliškus šešėlius ant vidinės stogo pusės. Sienos nusagstytos medinėmis gembėmis, ant jų sukabinti drabužiai, virtuvės rykai, laivų statybos įrankiai.

Edgaras nesuprato, kiek nakties jau prabėgo, nes tikriausiai buvo užsnūdęs, matyt, ir ne sykį. Kiek anksčiau gaudė mingančio miesto

garsus: pora girtuoklių, traukiančių nešvankią dainelę, šeiminis ginčas ir pikti priekaištai gretimame name, trankomos durys, šuns lojimas, kažkur netoliese kūkčiojanti moteris. Tačiau dabar girdėjosi tik švelni jūros bangų lopšinė, sklindanti iš seklios pakrantės. Jis nukreipė žvilgsnį link durų ieškodamas pranašingo šviesos kontūro aplinkui jas, tačiau matė tik tamsą. Vadinasi, arba mėnulis nusileido ir dabar yra gili naktis, arba dangus apniukęs, o tokiu atveju jis ir toliau liks nežinioje.

Kiti šeimynykščiai gulėjo išsibarstę po kambarį palei sienas, kur ne taip graužė dūmai. Pa ir Ma miegojo surėmę nugaras. Kartais pabudę vidury nakties jie apsikabindavo, imdavo šnibždėtis ir kartu judėti, kol šnupuodami vėl atsiskirdavo vienas nuo kito; tačiau dabar jie buvo giliai įmigę, Pa knarkė. Ermanas, vyriausias brolis, dvidešimtmetis, gulėjo šalia Edgardo, o Edbaldas, vidurinis, – pačiame kampe. Edgargas girdėjo jų ritmingą ramų kvėpavimą.

Pagalčiau sugaudė bažnyčios varpas.

Tolimajame miestelio gale dunksojo vienuolynas. Vienuoliai turėjo būdą matuoti nakties valandas: jie liejo didžiules žvakes su atžymomis, degdamos jos rodydavo laiką. Valandą prieš aušrą jie paskambindavo varpu, tada keldavosi giedoti Aušrinės liturginės valandos.

Edgargas dar šiek tiek ramiai pagulėjo. Varpas tikriausiai pažadino Ma, nes ji iškart pramerkė akis. Edgargas palaukė, kol ji vėl nugrims į gilų miegą. Tada galiausiai pakilo.

Jis tyliai pasiėmė apsiaustą, batus ir diržą su durklu makštyje. Basomis perėjo per kambarį stengdamasis neužkliūti už baldų: stalo, dviejų taburečių ir suolo. Durys prasivėrė be garso: išvakarėse Edgargas medinius vyrus buvo gerai sutepęs avių taukais.

Jeigu kuris nors iš šeimynykščių pabudęs užkalbintų, jis pasakytų, kad eina į lauką nusišlapinti, tikėdamasis, jog jie nepastebės batų jo rankose.

Edbaldui suniurnėjus, Edgargas sustingo vietoje. Brolis pabudo ar tik šneka per miegus? Šito Edgargas nežinojo. Tačiau Edbaldas romus, vengiantis bet kokios sumaišties, visai kaip Pa. Dėl jo nekils bėdų.

Edgargas išėjo į lauką ir atsargiai užvėrė duris.

Mėnulis buvo nusileidęs, tačiau giedrame danguje mirguliavo žvaigždės apšviesdamos visą pajūrį. Tarp namo ir ženklų, žyminčio

aukščiausią vandens lygį, driekėsi elingas. Pa statė laivus, o trys sūnūs jam talkino. Pa buvo geras meistras, bet prastas verslininkas, taigi Ma sprendė visus piniginius klausimus, visų pirma atlikdavo rimtus skaičiavimus, kiek užsiprašyti už tokius sudėtingus darbus kaip valtis ar laivas. Užsakovui bandant nusiderėti, Pa tapdavo pernelyg sukalbamas, bet Ma vertė jį nenusileisti.

Susivarstęs batus ir užsijuosęs diržą, Edgaras apsidairė po kiemą. Ten stovėjo tik vienas statomas laivas, mažas upinis laivelis. Šalia jo dunksojo aukšta ir didžiai vertinga medienos rietuvė, rąstai, perskelti pusiau ar į keturias dalis, laukiantys, kol apdoroti taps laivo dalimis. Maždaug sykių per mėnesį visa šeima keliaudavo į mišką ir ten nukirsdavo brandų ąžuolą. Pradėdavo Pa su Edgaru, pakaitomis mosuodami ilgakočiais kirviais, jie kruopščiai iškapodavo kamiene įkartą. Tada ilsėdavosi, o darbą pratęsdavo Ermanas su Edbaldu. Nuvirtusį medį aptašydavo, tada plukdydavo žemyn upe į Kumą. Žinoma, jie turėdavo sumokėti: miškas priklausė tanui Vigelmui, kuriam ir šiaip dauguma Kumo gyventojų mokėjo rentą; jis reikalavo dvylikos sidabrinų pensų už kiekvieną medį.

Kieme, be medienos rietuvės, dar stovėjo dermos statinė, šalia jos gulėjo virvės ritinys ir pustyklė. Visa tai saugojo grandine prirakintas juodas žilasnukis mastifas Grendelis, pernelyg senas, kad pakenktų vagims, bet vis dar lojimu įstengiantis perspėti apie pavojų. Dabar Grendelis ramiai ir abejingai stebėjo Edgarą pasidėjęs galvą ant priekinių letenų. Edgaras priklaupė ir paglostė jam galvą. „Sudiev, senuk“, sumurmėjo, o Grendelis pamojavo uodega nė nepakildamas ant kojų.

Kieme stovėjo ir vienas užbaigtas laivas, kurį Edgaras laikė savo nuosavybe. Jis pats pastatė jį pagal savo projektą, nusižiūrėjęs nuo vikingų laivo. Tiesą sakant, Edgarui neteko matyti nė vieno vikingo, – per jo gyvenimą jie nebuvo užpuolę Kumo, – tačiau prieš dvejus metus jūra išmetė į krantą laivą, tuščią, apanglėjusį, su pusiau sutraiškytu laivapriekio drakonu, tikriausiai nuskendusį po kokio nors mūšio. Edgarą pribloškė sudužusio laivo grožis: grakščios išlankos, ilgas gyvatiškas pirmagalys ir laibas korpusas. Didžiausią įspūdį jam padarė didžiulis, per visą laivo ilgį styrantis kilis, kuris, – kaip po neilgų pamąstymų suvokė Edgaras, – teikė stovumą, leidžiantį vikingams raižyti jūras. Edgardo laivelis buvo to laivo mažesnė versija su dviem irklais ir maža keturkampe bure.

Edgaras žinojo, kad yra talentingas. Jau buvo tapęs geresniu laivadirbiu už vyresnius brolius, o netrukus aplenks ir Pa. Jis intuityviai jaučia, kaip sujungti dalis, kad konstrukcija būtų stabili. Syki, prieš daugelį metų, nugirdo Pa, sakantį Ma: „Ermanas mokosi lėtai, Edbaldas – greitai, bet Edgaras, regis, perpranta viską anksčiau, negu spėju prasižioti.“ Tai buvo tiesa. Kai kurie žmonės, paėmę į rankas muzikos instrumentą, kuriuo gyvenime nėra groję, dūdmaišį ar lyrą, jau po keleto minučių gali išgauti melodiją. Edgaras turėjo tokią įgimtą nuojautą, susijusią su laivais, taip pat ir su namais. Jam pasakius: „Šis laivas svirs į dešinę“ arba „Pro šitą stogą varvės“, – jo žodžiai visada pasitvirtindavo.

Atrišęs laivelį ėmė stumti jį link vandens. Smėliu slystančio korpuso gurgždėjimą permušė į krantą lūžtančių bangų šnaresys.

Edgarą išgąsdino mergaitiškas kikenimas. Žvaigždžių šviesoje jis išvydo ant smėlio nuogą moterį ir ją užgulusį vyrą. Tikriausiai Edgaras juos pažinojo, bet veidų gerai nesimatė, be to, jis greitai nusuko žvilgsnį nė nenorėdamas jų atpažinti. Pagalvojo, kad tikriausiai bus sutrikdęs neteisėtą slaptą pasimatymą. Moteris, regis, buvo jauna, o vyras greičiausiai vedęs. Dvasininkai per pamokslus smerkė tokius ryšius, tačiau žmonės ne visada laikėsi bažnytinių nuostatų. Nekreipdamas dėmesio į porelę, Edgaras nustūmė laivą į vandenį.

Atsigręžęs dirstelėjo į savo namą, smelkiamas gailesčio ir abejonės, ar dar kada nors jį išvys. Jis prisimins tik šiuos namus. Iš pasakojimų žinojo, kad yra gimęs kitame miestelyje, Ekseteryje, kur jo tėvas dirbo vienam laivadirbiui; tada, kai Edgaras dar buvo kūdikis, jų šeima persikėlė ir įsikūrė Kume, kur Pa pradėjo nuosavą verslą nuo vieno užsakymo irklinei valčiai; bet Edgaras viso šito neprisiminė. Šie namai jam buvo vieninteliai, o jis ketino palikti juos su visam.

Jam pasisekė, kad rado darbą kitur. Verslas ėmė lėtėti atsinaujinus vikingų išpuoliams pietinėje Anglijoje, Edgarui tada buvo devyneri. Prekyba ir žvejyba tapo pavojingos dėl šalia besisukinėjančių plėšikų. Tik drąsiausieji pirkto laivus.

Švyturiuojant žvaigždėms jis matė, kad priplaukoje plūduriuoja trys laivai: du silkių žvejybos ir vienas frankų prekybinis. Dar keletas mažesnių upinių ir pakrantės laivelių gulėjo išvilkti į krantą. Kadaisė jis padėjo statyti vieną iš tų žvejybinių laivų. Tačiau prisiminė ir tuos laikus, kai uoste stovėdavo tuzinas ar daugiau laivų.

Edgaras pajuto gaivų dvelktelėjimą iš pietvakarių, ši vėjų kryptis čia vyravo. Jo laivelis turėjo burę – mažą, nes jos buvo brangios: didžiulę burę jūriniam laivui viena moteris ausdavo ketverius metus. Tačiau trumpai kelionei per įlanką nė nevertėjo jos kelti. Jis ėmė irkluoti, tai darė be didesnių pastangų. Edgaras turėjo tvirtus raumenis, kaip kalvio. Panašiai atrodė ir jo tėvas bei broliai. Visą dieną, šešias dienas per savaitę, jie darbuodavosi su kirviu, skliutu ir gražtu ruošdami ažuolines apkalos juostas laivų korpusams. Darbas buvo sunkus, bet ugdantis stiprius vyrus.

Jo širdis ėmė stipriau plakti. Pagaliau jis nutolo nuo kranto. Be to, ketino susitikti su mylima moterimi. Danguje spindėjo žvaigždės; pakrantė ryškiai baltavo; o irklams laužiant vandens paviršių, putos sukuriavo primindamos krintančius ant pečių mylimosios plaukus.

Jos vardas buvo Sangifu, kuri visi paprastai trumpindavo iki Sani; ji atrodė išskirtinė visomis prasmėmis.

Edgaras matė pastatus, nusidriekusius palei jūrą, daugiausia žvejų ir pirklių darbo vietas: kalvę, kurioje skardininkas gamino nerūdijančias laivų dalis; ilgą kiemą, kuriame virvininkas vijo virves; milžinišką degimo krosnį, kurioje dervos virėjas degino pušies rąstus ir gamino lipnų skystį laivams impregnuoti. Iš jūros miestelis visada atrodė didesnis: čia gyveno keletas šimtų žmonių, daugumą jų tiesiogiai ar netiesiogiai maitino jūra.

Jis pažvelgė kitapus įlankos, kur ir turėjo nuplaukti. Tamsoje nebūtų išvydęs Sani, net jeigu ji ten būtų ir stovėjusi, be to, žinojo, kad jos ten nėra, nes jie sutarė susitikti auštant. Tačiau vis tiek negalėjo atitraukti akių nuo tos vietos, kur ji netrukus pasirodys.

Sani buvo dvidešimt vienu, vyresnė už Edgarą daugiau negu trejais metais. Ji patraukė jo dėmesį tądien, kai jis sėdėjo pakrantėje ir spoksojo į sudužusį vikingų laivą. Be abejo, iš matymo ją pažinojo, – jis pažinojo visus mažo miestelio gyventojus, – bet anksčiau pernelyg nekreipė į ją dėmesio, nieko nežinojo ir apie jos šeimą. „Ar tu sudužėlis iš to laivo? – paklausė ji. – Sėdėjai šitaip ramiai, pamaniau, kad esi į krantą išmestas rąstas.“ Jai netrūksta vaizduotės, iškart suprato jis, jeigu gali šitaip pasakyti daug negalvodama; tuomet ėmė aiškinti, kuo jį sužavėjo to laivo linijos, jausdamas, kad ji supras. Jie prašnekėjo valandą, ir Edgaras ją įsimylėjo.

Tada ji pasakė, kad yra ištekėjusi, bet jau buvo per vėlu.

Jos vyras Sinerikas, dabar trisdešimties, vedė ją dar keturiolikmetę. Jis laikė mažą pieninių karvių bandą, o Sani rūpinosi visu pieno ūkiu. Jai netrūko sumanumo, tad uždirbo vyrui didelius pinigus. Vaikų jie neturėjo.

Edgaras greitai suprato, kad Sani nekenčia Sineriko. Kaskart po vakarinio melžimo Sinerikas traukdavo į „Jūreivių“ smuklę ir ten prisigerdavo. Kol jis girtuokliaudavo, Sani nemačiomis išsmukdavo į mišką susitikti su Edgaru.

Tačiau nuo šiolei nebebus jokių slapstymųsi. Šiandien jie abu pabėgs; tiksliau, išplauks. Edgarui pasiūlė darbą ir namą žvejų kaimelyje už penkiasdešimties mylių skaičiuojant kelionę pajūriu. Jam pasisekė, kad surado laivadirbį, nuomojantį namą. Edgaras neturėjo pinigų, – tiesą sakant, niekada jų neturėjo, Ma aiškino, kad jam jų ir nereikia, – bet jo įrankiai gulėjo užrakinti laive įtaisytoje spintelėje. Jie pradės naują gyvenimą.

Kai tik visi supras, kad jie išvyko, Sinerikas galės pasijusti laisvas ir vesti dar sykį. Jeigu žmona pabėgdavo su kitu vyru, tai faktiškai reiškė, kad ji išsiskiria: Bažnyčiai tokie dalykai nepatiko, bet toks jau buvo paprotys. Po kelių savaičių, pareiškė Sani, Sinerikas nukeliaus į kaimą ir susiras beviltiškai skurstančią šeimą, kuri augina dailią keturiolikmetę dukrą. Edgaras stebėjosi, kodėl apskritai šis vyras nori žmonos: anot Sani, Sinerikui seksas menkai terūpėjo. „Jam patinka turėti pastumdėlę“, paaiškino ji. „Mano bėda ta, kad esu jau tokio amžiaus, kai galiu jį niekinti.“

Sinerikas jų nesivys, net jeigu išsiaiškins, kur jie yra, o to tikrai nenutiks, bent jau artimiausiu metu. „Bet jeigu klystame, ir Sinerikas mus suras, išspardysiu jam subinę“, pareiškė Edgaras. Iš Sani išraiškos suprato, kad ji laiko tai kvaila savigyra, ir žinojo, kad ji teisi. Tad paskubomis pridūrė: „Bet tikriausiai iki to neprieisime.“

Jis priplaukė kitą įlankos pusę, tada išvilko laivelį į krantą ir priėjo prie riedulio.

Edgaras girdėjo besimeldžiančių vienuolių giesmes. Vienuolynas dunksojo visai šalia, o kiek toliau, už kelių šimtų jardų nuo jo, gyveno Sinerikas su Sani.

Atsisėdęs ant smėlio jis dairėsi po tamsią jūrą ir naktinį dangų galvodamas apie ją. Ar jai pavyks išsmukti taip pat lengvai kaip ir

jam? O jeigu Sinerikas pabus ir neleis išeiti? Prasadės grumtynės; ją gali sumušti. Staiga kilo pagunda keisti planą, stotis, dumti į jos namus ir ją nedelsiant išsivesti.

Šiaip ne taip susivaldė. Vienai jai geriau pavyks. Apgirtęs Sinerikas parps, o Sani išsėlins kaip katė. Ji ketino gultis į lovą pasikabinusi ant kaklo vienintelį savo papuošalą – įmantriai graviruotą sidabrinį medalioną ant odinio dirželio. Į diržo kapšeljį jau bus susidėjusi svarbiausius daiktus: adatą, siūlų ir siuvinėtą lininį plaukų raištį, kuriuo pasipuošia tik ypatingomis progomis. Kaip ir Edgaras, ji gali tyliai išsmukti iš namo per kelias sekundes.

Netrukus ji bus čia, jos akys spinduliuos džiaugsmu, lankstus kūnas trokš jo kūno. Jie apsikabins, tvirtai suspaus vienas kitą ir aistringai pasibučiuos; tada ji įlips į laivą, o jis nustums jį į vandenį laisvės link. Šiek tiek pairkluos, tada vėl ją pabučiuos, įsivaizdavo. Kaip greitai jie pasimylės? Ji nekantraus, kaip ir jis. Edgaras nuirkluos už kyšulio, įmes ant virvės pririštą akmenį, kurį naudoja kaip inkarą, tada juodu suguls ant laivo dugno po suoleliais; bus kiek nepatogu, bet argi tai svarbu? Laivas lėtai sūpuosis ant bangų, o jų nuogi kūnai mėgausis kylančios saulės šiluma.

O gal bus protingesni ir iškels burę, nuplauks toliau nuo miestelio ir tik tada rizikuos sustoti. Jis norėtų per dieną atsidurti kiek įmanoma toliau. Bus sunku atsispirti pagundai, kai Sani šitaip arti, žvelgia į jį ir laiminga šypsosi. Bet svarbiau yra pasirūpinti jų ateitimi.

Jie buvo nusprendę: kai atsidurs naujuose namuose, visiems sakys, kad jau yra susituokę. Iki šiol nebuvo praleidę nakties lovoje. Nuo šiandien kiekvieną vakarą kartu valgys vakarienę, gulės apsikabinę per naktį, o ryte supratingai šypsosis vienas kitam.

Jis išvydo šviesos mirgėjimą horizonte. Netrukus išauš. Ji pasirodys čia bet kurią akimirką.

Liūdesį jam kėlė tik mintys apie šeimą. Juk galėjo laimingai gyventi kartu su broliais, kurie vis dar laikė jį kvailu vaiku ir bandė apsimesti nematantys, kad jis tapo sumanesnis už juos abu. Pasiilgs Pa, visą gyvenimą aiškinusio jam dalykus, kurių niekada nepamirš, pavyzdžiui, „Nesvarbu, kaip sutvirtinsi dvi lentas, sandūra visada liks silpniausia vieta.“ O mintis, kad jis palieka Ma, spaudė ašaras. Ji stipri moteris. Reikalams pakrypus į blogąją pusę, nešvaistydavo laiko rypavimui, bet ryžtingai imdavosi veiksmo. Prieš trejus metus,

kai Pa užklupo karštinė ir šis vos nemirė, Ma rūpinosi laivų statykla, – nurodinėjo trims berniukams, ką daryti, rinko skolas, stengėsi, kad užsakovai neatšauktų užsakymų, – kol nepasveiko Pa. Ji gebėjo vadovauti, ir ne tik šeimoje. Pa buvo vienas iš dvylikos Kumo vyresniųjų, tačiau būtent Ma ėmėsi vadovauti miestelio žmonėms, kai tanas Vigelmas sumanė jiems visiems padidinti rentą.

Mintis palikti namus būtų nepakeliama, jeigu ne džiugi ateities su Sani perspektyva.

Blausioje šviesoje Edgaras išvydo ant vandens kažką keista. Jo regėjimas buvo puikus, iš didelio atstumo žžiūrėdavo laivus, atskirdavo korpuso kontūrus nuo aukštesnės bangos ar žemo debesies apybrėžų, tačiau dabar abejojo, ką išties mato. Įsitempė bandydamas išgirsti nors kokį tolimą garsą, bet girdėjo tik pakrantės bangų pliuškenimą tiesiai priešais save.

Po kelių nerimastingų akimirkų jam pasirodė, kad regi pabaisos galvą, ir jį persmelkė siaubas. Palengva švintančio dangaus fone jis tarsis matė aštrias ausis, milžiniškus nasrus ir ilgą kaklą.

Po akimirkos suvokė, kad spokso į kažką blogesnio už pabaisą: ten buvo vikingų laivas su drakono galva ilgame riestame pirmagalyje.

Netrukus pasimatė kitas, tada trečias, paskui ketvirtas. Burės buvo įtemptos stiprėjančio pietvakarių vėjo, lengvi laivai greitai skrodė bangas. Edgaras pašoko ant kojų.

Vikingai buvo plėšikai, prievartautojai ir žudikai. Jie puldinėjo palei visą pajūrį, pasiekdavo ir upių aukštupius. Degino miestus, grobė viską, ką tik galėjo panešti, žudė kiekvieną, išskyrus jaunos vyrus ir moteris, kuriuos ėmė į nelaisvę ir vėliau parduodavo kaip vergus.

Edgaras dar kurį laiką dvejodamas dairėsi.

Dabar jau matė dešimt laivų. Vadinasi, mažiausiai penkis šimtus vikingų.

Ar čia tikrai vikingų laivai? Kiti statytojai perimdavo vikingų naujoves, kopijuodavo konstrukcijas, kaip ir jis pats. Tačiau dabar Edgaras įžvelgė skirtumą: šiuose skandinaviškuose laivuose slypėjo grėsmė, kurios jokiems mėgdžiotojams išgauti nepavykdavo.

Šiaip ar taip, kas dar su šitiek laivų galėtų atplaukti čia auštant? Ne, nėra jokios abejonės.

Prie Kumo artinosi pragaras.

Edgaras turi įspėti Sani. Jeigu pavyktų laiku nusigauti iki jos, jie dar galėtų išsigelbėti.

Staiga nesmagiai pasijuto suvokęs, kad pirmiausia pagalvojo apie ją, o ne apie savo šeimą. Turi įspėti ir juos. Bet jie liko kitame miestelio gale. Iš pradžių turi surasti Sani.

Jis apsisuko ir nuskuodė pakrante atidžiai stebilydamas po kojomis ir saugodamasis sunkiai įžiūrimų kliūčių. Netrukus sustojo ir nužvelgė įlanką. Ji sukaustė siaubas išvydus, kaip greitai juda vikingai. Sparčiai artėjo liepsnojantys deglai, vieni atsispindėjo banguojančioje jūroje, kiti neabejotinai buvo nešami per smėlį. Jie jau išsilaišina!

Bet vikingai laikėsi nepaprastai tyliai. Jis vis dar girdėjo, kaip meldžiasi vienuoliai, nesuvokiantys, kas jų laukia. Turėtų ir juos įspėti. Bet visų juk negali!

O gal gali? Dirstelėjęs į vienuolių bažnyčios bokštą, išryškėjusį švintančio dangaus fone, staiga išvydo būdą įspėti Sani, savo šeimą, vienuolius ir visą miestelį.

Jis pasuko link vienuolyno. Iš tamsos išnirusią žemą tvorą peršoko nelėtindamas žingsnio. Kitapus jos suklypo, bet greitai atgavęs pusiausvyrą nubėgo toliau.

Prisiartinęs prie bažnyčios durų, dirstelėjo per petį. Vienuolynas buvo įsikūręs ant nedidelio šlaito, tad Edgaras galėjo matyti visą miestą ir įlanką. Šimtai vikingų pliumpėdami per sekumas artėjo prie miesto. Tada išvydo, kaip įsiplieskia šiugždus, vasaros išdžiovintas šiaudinis stogas; netrukus kitas, paskui trečias. Jis žinojo visus tuos namus ir pažinojo jų šeiminkus, bet blausioje šviesoje neįžiūrėjo, kuris yra kieno, tik niūriai pagalvojo, kad galbūt liepsnoja ir jo namas.

Edgaras plačiai pravėrė bažnyčios duris. Nava buvo apšviesta mirguliuojančių žvakių. Vienuolių giesmė išsiderino, nes keli jų išvydo jį, bėgantį link bokšto cokolio. Pamatęs tabaluojančią virvę, Edgaras čiupo už jos ir trūktelėjo. Jo nusivylimui, varpas neišleido nė menkiausio garso.

Vienas iš vienuolių atsiskyrė nuo būrio ir skubiai nužingsniavo prie jo. Vienuolio skustą viršugalvį juosė baltos garbanos, ir Edgaras atpažino priorą Ulfriką.

– Dink iš čia, paikas vaikigali, – pasipiktino prioras.

Edgaras nė nesivargino ką nors aiškinti.

– Turiu paskambinti varpu! – paklaikęs šūktelėjo. – Kas čia blogo?

Mišios nutrūko, visi vienuoliai stebeilijo į juos. Netrukus prisartino dar vienas vyras: vienuolyno virėjas Mervinas, jaunesnis ir ne toks pasipūtęs kaip Ulfrikas.

– Kas nutiko, Edgarai? – paklausė jis.

– Vikingai čia! – suriko Edgaras. Vėl trūktelėjo virvę. Anksčiau nebuvo bandęs skambinti bažnyčios varpu, šio svoris jį nustebino.

– O, ne! – sušuko prioras Ulfrikas. Jo išraiška iš griežtos virto baiminga. – Viešpatie, pasigailėk mūsų!

– Esį tikras, Edgarai? – paklausė Mervinas.

– Mačiau juos nuo pakrantės!

Mervinas nuskubėjo prie durų ir apsižvalgė. Grįžo visas išbalęs.

– Tai tiesa, – tarstelėjo.

– Visi gelbėkitės! – suklykė Ulfrikas.

– Palaukite! – pertraukė jį Mervinas. – Edgarai, ir toliau tampyk virvę. Reikia keletu trūktelėjimų, kad varpas išjudėtų. Pasikabink ant jos ir atkelk kojas. Visi kiti turite kelias minutes iki jiems pasirodant. Prieš bėgdami prigriebkite šį bei tą: pirmiausia relikvijas su šventųjų palaikais, dar liturginius indus, drabužius ir knygas, o paskui skuoskite į mišką.

Įsikibęs į virvę Edgaras pakilo nuo grindų ir po akimirkos pagaliau išgirdo didįjį varpą sugaudžiant.

Ulfrikas čiupo sidabrinį kryžių ir nėrė lauk, juo pasekė kiti vienuoliai, vieni ramiai rankiojo vertingus daiktus, kiti klykė ir blaškėsi.

Varpas įsilingavo, dūžiai sekė vienas paskui kitą. Edgaras siutingai tampė virvę pakibęs ant jos visu svoriu. Norėjo, kad žmonės iškart suprastų, jog tai ne kvietimas miegantiems vienuoliams, bet pavojaus signalas visam miesteliui.

Po kurio laiko pajuto, kad jau gana. Palikęs virvę tabaluoti išlėkė iš bažnyčios.

Aitrus degančių šiaudų dvokas užgniaužė kvapą: smarkus pietvakarių vėjas nešiojo liepsnas siaubingu greičiu. O kartu švito diena. Miestelio žmonės bėgo iš namų spausdami glėbiuose kūdikius ir vaikus, brangiausius daiktus, įrankius, viščiukus, odinius krepšius su monetomis. Greičiausiai kirsdami laukus jau artėjo prie giraitės. Vienas kitas, išgirdęs varpą, išsigelbės, pagalvojo Edgaras.

Jis patraukė prieš srovę, stumdydamasis brovėsi tarp draugų ir kaimynų link Sani namo. Sutiko kepėją, kuris, užuot iš pat ankstyvo

ryto stojęs prie krosnies, bėgo iš namų su maišu miltų ant pečių. „Jūreivių“ smuklėje vis dar buvo tylu, jos gyventojai neskubėjo keltis net po pavojaus signalo. Juvelyras Vainas jojo savo arkliu su skrynja ant pečių; arklys siutulingai šuoliavo, o juvelyras, apsikabinęs jo kaklą, iš visų jėgų stengėsi išsilaikyti balne. Vergas vardu Grifas nešė senutę, savo šeimininę. Edgaras tyrinėjo kiekvieno pro šalį einančiojo veidą ieškodamas tarp jų Sani, bet jos niekur nesimatė.

Tada sutiko vikingus.

Būrio priešakyje žingsniavo tuzinas stambių vyrų ir dvi grėsmingai atrodančios moterys, visi su odinėmis striukėmis, ginkluoti ietimis ir kirviais. Edgaras atkreipė dėmesį, kad jie be šalmų; baimei kylant gerklėje kaip vėmalams jis suprato, kad jiems nereikia jokios apsaugos nuo bejėgių miestelio žmonių. Kai kurie jau nešėsi grobį: kardą su inkrustuota rankena, aiškiai skirtą pasipuikuoti, o ne kautis; krepšį su pinigais; kailinį apsiaustą; prabangų balną su aptaisais iš pauksuotos bronzos. Vienas vedėsi baltą žirgą, kurį Edgaras atpažino, – šis priklausė silkių žvejybos laivo savininkui; kitas nešėsi persimetęs per petį mergaitę, bet Edgaras net atsiduso išvydęs, kad tai ne Sani.

Vikingams artėjant jis traukėsi atgal, bet pabėgti negalėjo, nes turėjo surasti Sani.

Keletas drąsesnių miestiečių bandė priešintis. Edgaras matė tik jų nugaras, tad negalėjo atpažinti. Kai kurie rankose laikė kirvius ar durklus, vienas – lanką su strėlėmis. Kelias akimirkas Edgaras tiesiog stebėjimo nustėtęs, matydamas, kaip aštrūs ašmenys skrodžia žmonių kūnus, girdėdamas iš skausmo tarsi gyvulius kaukiančius sužeistuosius, uosdamas degančio miesto kvapą. Iki šiol jam neteko susidurti su smurtu, nebent kai susimušdavo agresyvūs vaikinai ar girti vyrai. Čia buvo visai kas kita: trykštantis kraujas, virstantys lauk viduriai, priešmirtiniai riksmi ir prievarta. Jis stovėjo sustingęs iš baimės.

Kumo pirkliai ir žvejai neprilygo užpuolikams, kurių pragyvenimo šaltinis buvo smurtas. Vietiniai akimirksniu krisdavo pakirsti, o vikingai judėjo į priekį, jų gretos vis gausėjo.

Edgaras atsipeikėjo ir smuko už vieno namo. Jis turėjo sprukti nuo vikingų, tačiau net apimtas baimės neužmiršo Sani.

Užpuolikai slinko pagrindine gatve persekiodami miestelio gyventojus, bėgančius tuo pačiu keliu; tačiau kitapus namų vikingai

nosies nekišo. Kiekvienam namui priklausė apie pusę akro žemės: dauguma žmonių augino vaismedžius ir daržoves, o turtingesnieji turėjo ir vištidę ar kiauliatvartį. Edgaras bėgo nuo vieno galinio kiemo prie kito vis labiau artėdamas prie Sani namų.

Sani su Sineriku gyveno name, panašiam į visus kitus, bet jie dar turėjo pieninės pašiūrę, pastatytą iš plaušamolio – smėlio, akmenų, molio ir šiaudų mišinio – ir dengtą plonomis akmeninėmis čerpėmis, todėl patalpa visad išlikdavo vėsi. Statinys dunksojo gale mažo lauko, kur ganėsi karvės.

Pasiekęs jų namą, Edgaras plačiai atlapojo duris ir metėsi į vidų.

Jis išvydo Sineriką – nedidelio ūgio stambų juodaplaukį vyrą – ant grindų. Visa aplinkui buvo permirkę krauju, o Sinerikas gulėjo nejudrus kaip rąstas. Žiojinti žaizda tarp kaklo ir peties nebekraujavo, tad Edgaras suprato, kad jis negyvas.

Sani baltarudis šuo Margis spraudėsi į kampą drebėdamas ir trūkuodamas, kaip elgiasi visi išgąsdinti šunys.

Tačiau kur ji?

Namo gale užtiko duris, vedančias į pieninę. Durys buvo praviros, tad Edgaras nusėlino link jų. Staiga išgirdo Sani riksmą.

Jis įžengė į pieninę. Priešais jį subolavo aukšto geltonplaukio vikingo nugara. Čia aiškiai vyko grumtynės: kibiras pieno buvo išsiliejęs ant akmeninių grindų, o ilgos edžios karvėms šerti mėtėsi nublokštos į šalį.

Po akimirksnio Edgaras išvydo, kad vikingo priešininkas yra būtent Sani. Jos įdegusiame veide liepsnojo nuožmus įsiūtis, plačiai prasižiojusi ji šiepė baltus dantis, o tamsūs plaukai draikėsi į visas puses. Vikingas vienoje rankoje laikė kirvį, bet juo nesinaudojo. Kita ranka bandė pargriauti Sani ant grindų, o ši gynėsi didžiuliu virtuviniu peiliu. Neabejotinai norėjo paimiti ją į nelaisvę, ne nužudyti, nes jauna sveika moteris būtų itin vertinga vergė.

Nė vienas iš jų Edgardo nepastebėjo.

Edgarui nespėjus nė krustelėti, Sani peiliu perrėžė vikingui veidą, iš žaizdos plūstelėjus kraujui, tas suriaumojo iš skausmo. Įsiutęs metė kirvį, griebė ją už pečių ir bloškė ant žemės. Sani krito visu svoriu, ir Edgaras išgirdo šleikštų dunkstelėjimą jos galvai trenkiantis į akmeninio slenksčio laiptelį. Apimtas siaubo pamatė, kad ji neteko

sąmonės. Vikingas priklaupė ant kelio, įsikišo ranką į striukę ir išsitraukė gabalą odinės virvės aiškiai ketindamas ją surišti.

Kiek suknelėjęs galvą pastebėjo Edgarą.

Suvokęs pavojų, paskubomis ištiesė ranką link savo numesto ginklo; tačiau nespėjo. Edgaras pačiupo kirvį akimirka anksčiau už vikingą. Tas ginklas labai priminė įrankį, kurį Edgaras naudojo medžiams kirsti. Spausdamas rankose kirvio rankeną, dar spėjo pagalvoti, jog kotas puikiai atsveria galvą. Tada atsitraukė, kad jo nepasiektų vikingas. Vyras puolė keltis.

Edgaras ėmė ratu sukti kirvį.

Šis tobula kreive nukeliavo jam už nugaros, pakilo virš galvos ir galiausiai nusileido greitai, galingai ir tiksliai. Aštrūs ašmenys smigo vyrui tiesiai į viršugalvį. Perskrodė plaukus, odą ir kaukolę ištaškodami smegenis.

Edgaro siaubui, vikingas ne iš karto griuvo negyvas, bet akimirka dar tarsi stengėsi išsilaikyti ant kojų; tada gyvybė apleido jį lyg šviesa užgesintą žvakę, ir jis susmuko ant žemės kaip maišas.

Nusviedęs kirvį į šoną, Edgaras priklaupė prie Sani. Jos atmerkotos akys stebeilijo į viršų. Jis sumurmėjo jos vardą.

– Kalbėk su manimi, – sušnibždėjo. Pakėlė jos ranką. Ši glebiai nusviro. Pabučiavęs į lūpas suprato, kad ji nekvėpuoja. Patikrino širdį, pridėjęs delną po švelnios, šitaip jo dievinamos, krūtinės linkiu. Ilgai laikė beviltiškai tikėdamasis užčiuopti širdies plakimą; taip ir nesulaukęs, prapliupo raudoti. Ji mirė, jos širdis daugiau nebeplaks.

Dar ilgai negalėdamas tuo patikėti, spoksojo į ją, tada su begaliniu švelnumu pirštų galiukais palietė akių vokus – atsargiai, tarsi bijotų užgauti, – ir užmerkė jai akis.

Lėtai sukniubęs padėjo galvą jai ant krūtinės, jo ašaros gėrėsi į rudą vilnonę pačios Sani austą suknelę.

Po akimirkos jį apėmė beprotiškas pyktis vyrui, atėmusiam Sani gyvybę. Pašokęs čiupo kirvį ir ėmė kapoti negyvo vikingo veidą, traiškė kaktą, raikė akis, skaldė skruostus.

Priepuolis tęsėsi tik kelias sekundes, kol suvokė, koks beviltiškai siaubingas jo elgesys. Nustojęs mosuoti kirviu išgirdo, kad lauke kažkas sūkauja kalba, kuri panaši į jo, nors ne visai tokia pati. Edgarui iškart grįžo pavojaus nuojauta. Jam pačiam gresia mirtis.

Man nerūpi, ar mirsiu, pagalvojo; tačiau ši nuotaika truko vos kelias sekundes. Kitas sutiktas vikingas suskaldytų jam galvą lygiai taip pat, kaip jis suskaldė tam gulinčiam prie kojų vyrui. Nors ir palaužtas sielvarto, vis tiek kraupo nuo minties, kad gali būti mirtinai užkapotas.

Tačiau ką jam daryti? Edgaras baiminosi, kad bus aptiktas pienuose su aukos lavonu, reikalaujančiu keršto; bet jeigu išeis į lauką, jį tikrai pagaus ir nužudys. Karštligiškai apsidairė: kur galėtų pasislėpti? Akis užkliuvo už aukštyn dugnu apverstų ėdžių, grubiai tašytos medinės konstrukcijos. Lovys atrodė pakankamai didelis pasislėpti.

Jis atsigulė ant akmeninių grindų, tada užstūmė ėdžias viršum savęs. Prisiminęs kilstelėjo vieną kraštą, sugriebė kirvį ir prisitraukė arčiau.

Pro plyšius tarp ėdžių lentų skverbėsi menkutė šviesa. Jis gulėjo nejudėdamas ir klausėsi. Medis slopino garsą, bet Edgaras vis tiek girdėjo nesibaigiančius riksmus ir klyksmus. Laukė su baime: bet kurią akimirką gali įpulti vikingas ir iš smalsumo dirstelėti po ėdžiomis. Jeigu taip nutiktų, nusprendė Edgaras, jis iškart pabandytų kirviu nužudyti tą vyrą; bet gulėdamas būtų kur kas prastesnėje padėtyje negu virš jo stovintis priešas.

Jis išgirdo šuns inkštimą, suprato, kad šalia apverstų ėdžių stovi Margis.

– Eik šalin, – sušnypstė. Tačiau jo balsas tik padrąsino šunį, ir šis suinkštė dar garsiau.

Edgaras nusikeikė, bet pakėlė lovio galą, ištiesė ranką ir įtraukė šunį vidun. Margis atsigulęs nurimo.

Laukdamas Edgaras klausėsi, kaip žiauriai žudomi žmonės ir naikinamas miestas.

Margis ėmė laižyti nuo kirvio ašmenų vikingo smegenis.

Jis nesuprato, kiek ten pragulėjo. Pajuto šilumą, tad pagalvojo, kad saulė tikriausiai jau aukštai. Pagaliau iš miestelio sklindantis triukšmas ėmė slopti, bet Edgaras negalėjo būti tikras, kad vikingai iškeliavo, tad kaskart pagalvojęs, jog reikėtų apsidairyti, nusprendavo dar nerizikuoti gyvybe. Tada vėl mintimis grįždavo prie Sani ir vėl imdavo lieti ašaras.